

ЕТНОРЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР У ПАРТІЙНО-ПОЛІТИЧНІЙ ЕВОЛЮЦІЇ СУЧАСНОЇ МЕЛІЛЬЇ

У статті розглядаються особливості партійно-політичної еволюції сучасної Мелільї з огляду на етнорелігійний фактор даного процесу.

Ключові слова: етнос, релігія, Мелілья, партійно-політична система.

Мелілья – оточений Марокко піванклав у Північній Африці, що належить Королівству Іспанія з 1497 року. Разом із Сеутою, це одне з двох міст, що належать Іспанії і географічно знаходяться на Африканському континенті. До вступу Іспанії до Європейського Союзу, Мелілья, як і Сеута, мала статус вільного порту. На сьогоднішній день ці два міста є єдиними територіями Європейського Союзу, які географічно розташовані в Африці.

Марокканський уряд, починаючи з 1982 року, коли Іспанія вступила до НАТО, неодноразово заявляв про свої претензії на суверенітет над Мелільєю, а також Сеутою, островом Перехіль та низкою інших населених пунктів, у яких відсутнє перманентне населення. Незмінна позиція Іспанії стосовно цього питання полягала у тому, що ці території є невід'ємними складовими частинами Іспанії, посиляючись на те, що вони належать Королівству Іспанія ще з XV століття, задовго до того, як Марокко в цілому утворилося як окрема держава, виборовши свою незалежність від Франції тільки у 1956 році. Марокко, своєю чергою, відкидає ці твердження, вважаючи, що приналежність Іспанії міст на його узбережжі є нічим іншим, як пережитками колоніального минулого, яким слід покласти край. Сама ж Іспанія заявляє про те, що ніякі переговори про передачу Мелільї і Сеути Марокко не будуть проводитися, принаймні доки Великобританії належить її заморська територія Гібралтар.

За даними останнього перепису 2008 року в Мелільї проживає більше 73 тис. осіб. Половина населення представлена етнічними іспанцями, решта – постійно зростаючою кількістю мусульман сунітського напрямку, які розмовляють "рифською" мовою, що є одним з варіантів берберської. Для порівняння: у 1887 р. серед жителів Мелільї числився лише один мусульманин, який працював слугою. Також на території Мелільї проживає незначна кількість євреїв (близько 1000).

До 1995 року Мелілья повноправно входила до складу іспанської провінції Малага, але 1995 р. в силу вступив Статут про Автономію Мелільї, і місто отримало автономний статус з правом обирати автономний уряд і президента. Але статус автономного міста в Іспанії, на відміну від автономних земель, не дає праву місту мати свої законодавчі органи, хоча від кожного з таких міст присутні офіційні представники в парламенті Іспанії. Таким чином, з 1995 року Мелілья має своїх представників у головному представницькому законодавчому органі Королівства Іспанія – Генеральних Кортесах: одного депутата в Конгресі Депутатів (нижня палата) і двох у Сенаті (верхня палата). У політичній системі Мелільї було утворено два представницьких органи: Рада керуючих Мелільї і Асамблея Мелільї. Саме ж місто не має права на свій законодавчий орган.

Рада керуючих Мелільї є офіційним представницьким органом автономного міста, який здійснює виконавчі та розпорядчі функції, покладені на нього законом. Вона складається з президента, що обирається Асамблеєю, і директорів, які призначаються на невизначений термін і звільняються з посади у відповідності до рішень Асамблеї¹.

Статут автономії Мелільї, відповідно до статті 144 Конституції Іспанії, визначає функції, покладені на Раду керуючих Мелільї. Це політичні і виконавчі функції, а також загальні функції адміністративного характеру. Також Раді керуючих можуть бути притаманні функції, спеціально обумовлені у законі або делеговані державою в умовах, які вона визначає, як особливі. Рада

має право розпорядчої влади в питаннях, які стосуються тільки самого міста, а також право проводити пленарні засідання для вирішення даних питань². Рада розпускається і переобирається заново у зв'язку зі смертю президента, його відставкою, його заявою про свою непрацездатність, після завершення терміну, на який її було обрано, або за результатами виборів.

Асамблея Мелільї – це представницький орган міста із двадцяти п'яти членів, що обираються на основі загального, вільного, прямого і таємного голосування. Депутати Асамблеї мають змогу взяти на себе муніципальні функції Ради керуючих.

Статут автономії Мелільї, відповідно до статті 144 Конституції Іспанії, визначає функції Асамблеї, до яких входить обрання президента міста, контроль за діяльністю Ради керуючих, в тому числі право висловлювати президенту вотум недовіри і, відповідно, знімати його з посади. Як і у випадку з іншими подібними органами автономних міст, Асамблея не має права законодавчої влади, що входить до компетенції загальноіспанського парламенту³.

Саме в другій половині 1990-х в Мелільї активно відбувається формування партійно-політичної системи. Домінуючими партіями стали загальноіспанська правоцентристська Народна партія і формально лівий Союз за Мелілью. Народна партія є однією з найчисленніших партій Іспанії (близько 700 000 чоловік). Це партія правоцентристського спрямування, яка у своїй програмі переслідує цілі консервативного розвитку Іспанії, поваги її традиційних цінностей, неподільності її території і просуває щодо Мелільї, як і щодо інших областей держави з неперманентним населенням, жорстку політику централізації влади, не допускаючи можливості відокремлення означених територій у майбутньому. Така політична лінія, якою слідує Народна партія, пояснюється тим, що її коріння походять з Народного Альянсу – консервативної ультраправої партії, створеної в 1976 році на уламках режиму Франсіско Франко, коли засновник партії Мануель Фрага (1922 р.н.) зібрав навколо неї ті профранкістські політичні сили, які визнали важливість демократичних реформ у державі.

Союз за Мелілью всіляко сприяє підвищенню значення неіспанського населення міста, виступаючи за захист культурних прав мусульманських мешканців⁴. Її програма передбачає розширення автономного статусу Мелільї, захист прав берберського населення, визнання берберської мови другою офіційною, що робить Союз за Мелілью не стільки лівою, скільки ісламо-берберською регіональною партією⁵.

Така програма, звичайно, кардинально суперечить основним положенням політичної лінії Народної партії. Враховуючи таке протистояння політиці Народної партії, а також ліву спрямованість Союзу за Мелілью, не дивно, що в 2008 році ця партія влилася до складу Іспанської соціалістичної робітничої партії – провідної загальноіспанської партії лівого спрямування.

Таким чином, ледве встигнувши отримати автономний статус, Мелілья стала предметом протистояння між лівими і правими політичними силами. Партійно-політичні метаморфози цього маленького міста швидко стали походити на звичайне протистояння консервативних сил з соціалістично спрямованими, що простежується в політичному житті всієї країни з часів падіння режиму Франсіско Франко.

На перших виборах президента Мелільї у 1995 році переміг представник Народної партії Ігнасіо Веласкес Рівера (1953 р.н.). Він прийшов до влади з гаслами про створення нової, економічно розвиненої Мелільї, не заперечуючи необхідність надання мусульманському населенню більших прав по відношенню до їх національної мови, а також важливість надання місту більшої автономії. Та подібні гасла диктувалися лише прагненням Веласкеса знайти підтримку населення, адже його партія у 1995 році знаходилася в опозиції. Коли ж Народна партія здобула перемогу на виборах до парламенту в 1996 році, Веласкес продовжив офіційний політичний курс Народної партії Іспанії стосовно автономних областей, який передбачав зміцнення централізації влади в Іспанії і придушення сепаратистських настроїв. Зокрема, І.В.Рівера почав ставити під сумнів юридичну природу Статуту про Автономію Мелільї. Враховуючи постійно зростаючу кількість мусульман в Мелільї і зміни в етнічному характері населення міста, не дивно, що він не знайшов міцної підтримки населення⁶.

На посту президента Мелільї Веласкеса ненадовго змінив Енріке Паласіос Ернандес (1952 р.н.) – представник Незалежної партії Мелільї, яка просуvala ідею більш вільного статусу міста, ніж про це заявлялося в програмі Народної партії. Енріке Паласіос прийшов до влади після

висловлення вотуму недовіри до президента Веласкеса. Знайшовши підтримку в Коаліції за Мелілью, ці дві політичні сили демократичним шляхом відсторонили Веласкеса від поста президента. Прийшовши до влади, вони розділили свої владні повноваження, внаслідок чого Енріке Паласіос став президентом Мелільї, а Мустафа Аберчан (1959 р.н.) як лідер Союзу за Мелілью⁷ отримав портфель міністра охорони навколишнього середовища⁸.

Хоча політична лінія, що її просував Енріке Паласіос, полягала у повазі до національних інтересів берберського населення і зміцненні статусу берберського мови, офіційна програма Незалежної партії Мелільї не передбачала порушення питання про її статус як другої офіційної поряд з іспанською, а також виключала можливість відокремлення Мелільї від Іспанії. Така програма не співпадала з устремліннями Союзу за Мелілью. Таким чином, після відставки Ігнасіо Веласкеса на виборах перемогли опозиційні сили, які не змогли правильно розділити сфери своїх інтересів, що у підсумку призвело до взаємної боротьби за владу, з якої представнику Незалежної партії Мелільї не вдалося вийти переможцем. Втративши підтримку Союзу за Мелілью, Паласіос позбувся підтримки у вищому представницькому органі міста – в Асамблеї Мелільї, і на початку червня 1999 року пішов з посади президента міста.

На виборах президента Мелільї у 1999 році святкував перемогу Мустафа Аберчан, отримавши 13 голосів з 25 депутатських місць в Асамблеї. Вперше в історії Королівства Іспанія на виборах президента на місцевому рівні переміг мусульманин за віросповіданням. Ця подія була висвітлена усіма засобами масової інформації як революційна, але якщо врахувати фактичні причини, які привели Аберчана до влади, вона аж ніяк не здається чимось незвичайним. Враховуючи демографічні зміни, внаслідок яких частка етнічних іспанців в анклаві знизилася і досягла позначки в 45 %, а частка мусульман – зросла і склала більше половини населення міста, прихід до влади президента, основним політичним курсом якого є захист прав мусульманського населення в регіоні, не здається чимось дивним.

Але всього лише рік правління М.Аберчана ознаменувався економічним занепадом анклаву, що вочевидь стало результатом цілеспрямованої політики центрального уряду країни. Уряд правоцентристської Народної партії продемонстрував мусульманам анклав, що подібні результати голосування матимуть негативні економічні наслідки для Мелільї. Як наслідок, уже в липні 2000 р. М.Аберчан змушений був піти у відставку, а його місце на вершині регіональної владної бюрократії зайняв знову представник консерваторів.

У липні 2000 р. президентом Мелільї став представник Народної партії, уродженець міста Хуан Хосе Імброта Ортіс (1944 р. н.), який одночасно був сенатором верхньої палати Парламенту країни⁹. Імброта зміг налагодити важелі ефективного управління містом і залишається президентом Мелільї донині, попри на те, що з 2004 р. Народна партія не перебувала при владі в Іспанії, лише у грудні 2011 р. повернувши собі більшість у парламенті. Очевидно Імброті вдалося знайти консенсус з Соціалістичною робітничою партією, тому йому вдається вже 11 років незмінно перебувати при владі в автономній Мелільї, регулярно користуючись підтримкою більшості членів Асамблеї Мелільї.

Однак через дуже малу кількість достовірних джерел, в яких би описувалися досягнення і характер правління Хуана Імброти в Мелільї, дуже важко дати однозначну оцінку йому, як президенту автономного міста. Можливо, причиною цього є національна політика уряду, яка свідомо піддає цензурі засоби масової інформації, які публікують матеріали, несприятливі для міжнародного іміджу Іспанії. Особливо це стосується незаконних мігрантів¹⁰.

Таким чином, на сьогоднішній день зовні ситуація в Мелільї виглядає досить спокійною з точки зору сепаратистських загроз. Однак, враховуючи постійно зростаючий відсоток мусульманського населення в Мелільї, відсутність мусульманина на посаді президента міста виглядає тимчасовим явищем, і реальним бачиться повернення до влади в цій автономній області промусульманських властей, які у перспективі можуть поставити питання про відокремлення Мелільї від Іспанії.

¹ Estatuto de Autonomía de Melilla // noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo2-1995.html.

² Там само.

³ Там само.

⁴ De la Fuente P. Una discusión sobre la gestión de la diversidad cultural. – Madrid: Instituto de Derechos Humanos Bartolomé de las Casas, Universidad Carlos III de Madrid, 2008. – P. 41.

⁵ Gold P. Europe or Africa? A Contemporary Study of the Spanish North-African Enclaves of Ceuta and Melilla. – Liverpool: Liverpool University Press, 2000. – P. 68.

⁶ Там само. – P. 51.

⁷ Spanish North Africa // The Middle East and North Africa. 53th edition. – Europa Publications, 2006. – P. 1006.

⁸ Ruibérriz de Torres Sánchez A. El hombre de Nador. – Madrid: De Librum Tremens Editores, 2006. – P. 211.

⁹ Day A.J. Directory of European Union political parties. – London: John Harper, 2000. – P. 193.

¹⁰ Los derechos de participación como elemento de integración de los inmigrantes / Javier de Lucas Martín, María José Añón Roig, Ángeles Galiana Saura, José García Añón, Ruth Mestre i Mestre, Pablo Miravet Bergón, Mario Ruiz Sanz, Carles Xavier Simó Noguera, Ángeles Solanes Corella y Francisco Torres Pérez. – Bilbao: Fundación BBVA, 2008. – P. 70.

В статье рассматриваются особенности партийно-политической эволюции современной Мелильи в контексте этнорелигиозного фактора данного процесса.

Ключевые слова: этнос, религия, Мелилья, партийно-политическая система.

Article deals with the peculiarities of party and political evolution of modern Melilla concerning ethnic and religious factor of the given process.

Key words: ethnos, religion, Melilla, party-political system.